

Krzysztof Hejwowski, *Przekład, mity i rzeczywistość. Kognitywno-komunikacyjna teoria przekładu*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2004, 200 stron

Książka autorstwa Krzysztofa Hejwowskiego stanowi jedno z najbardziej wnikliwych opracowań zagadnień przekładoznawstwa na gruncie polskim w ostatnich kilku latach. Oprócz takich kluczowych polskich pozycji naukowych traktujących o przekładzie, jak Wojtasiewicz (1957) *Wstęp do teorii tłumaczenia* czy Tabakowska (1993) *Cognitive linguistics and poetics of translation*, na które powołuje się autor, opisywana książka wpisuje się na stałe w kanon podstawowych lektur z zakresu polskiego przekładoznawstwa, oferując czytelnikowi wielopłaszczyznową analizę nie tylko współczesnych teorii tłumaczeniowych, ale, co istotne, także potwierdzenie ich skuteczności w praktyce.

Dużym atutem samej publikacji jest jej techniczne opracowanie: osiem odrębnych rozdziałów (s. 11–162) zamkniętych wstępem (s. 7–10) oraz treściwym zakończeniem (s. 163–169), a całość uzupełniona o niezmiernie podręczny indeks nazwisk (s. 192–194), indeks rzeczowy (s. 195–198) oraz bibliografię (s. 170–178), dzięki czemu czytelnik łatwo dociera do interesujących go tekstów źródłowych.

Merytorycznie książka nie budzi większych zastrzeżeń, gdyż autor w sposób klarowny dzieli omawiany materiał naukowy na te pozycje rozpatrywane pod względem historycznym (przez wielu zapomniany już Schleiermacher), kulturowym (Malinowski) czy multidyscyplinarnym (Langacker lub Schank). Autor w sposób przejrzysty wskazuje na potrzebę badania współzależności pomiędzy procesami recepcji tekstu, będącymi podstawą aktu komunikacji (Sperber & Wilson), poprzez wykorzystanie tej wiedzy w celu formułowania teorii opisujących procesy interpretacyjne komunikatu tekstowego (Gutt), aż po zagadnienia typowo tradutologiczne, takie jak

formułowanie technik tłumaczeniowych (Newmark) czy istotę koncepcji *Skoposu* (Vermeer).

Książka Hejwowskiego może być używana zarówno jako doskonały podręcznik, wykorzystywany na zajęciach prowadzonych z teorii przekładu, jak i jako książka kursowa w ramach podyplomowych studiów tłumaczeniowych oferowanych przez wiele jednostek akademickich w Polsce. To właśnie badanie słuszności stawianych przez wielu teoretyków przekładu też na podstawie ich praktycznego zastosowania przy tłumaczeniu tekstów różnego typu stanowi największą wartość tej publikacji. Począwszy od rozdziału 6: *Nieprzekładalność językowa: znaczenie jest własnością języka*, autor poddaje szczegółowej analizie przekłady kilku typów tekstów, na podstawie znanego nam aparatu badań naukowych w dziedzinie przekładu, m.in. pojęć ekwiwalencji czy nieprzekładalności. Z praktycznych względów rozdział 7: *Mit idealizacji: błędami nie warto się zajmować, teoria tłumaczenia powinna zająć się tłumaczeniem idealnym*, dostarcza młodemu adeptowi sztuki tłumaczenia najwięcej korzyści, gdyż to tu kompleksowo, a zarazem przystępnie wyjaśnia autor pojęcie błędu tłumaczeniowego, uczulając czytelnika na kwestię używania swojej wiedzy uprzedniej w czasie interpretacji treści konkretnego tekstu, także podając przykłady wypływające z praktyki. Na uwagę zasługuje fakt dość wnikliwej analizy kontrastywnej koncepcji lub też modeli tłumaczeniowych, których znajomość jest zarówno teoretykowi, jak i praktykowi niezbędna (np. koncepcja procesu przekładu, s. 56–57).

Jedynym zauważalnym mankamentem pracy, który, co istotne, nie wpływa na jej jakość merytoryczną, jest pozostawienie wielu cytatów w oryginale, głównie w języku angielskim (s. 11, 19, 22, 24–27, 34, 39, 45, 101). Dla filologów niewładających tym językiem zrozumienie intencji autora, powołującego się na inne teksty celem potwierdzenia bądź skrytykowania słuszności omawianych kwestii, może w tej sytuacji okazać się trudne. Niemniej jednak, w zalewie wielu prac poświęconych przekładoznawstwu w Polsce, książka ta jest jedną z niewielu tak komplementarnie i przejrzysto napisanych prac w języku polskim, adresowaną do polskiego odbiorcy, zakotwiczonego w polskich realiach kulturowych.

Michał Garcarz
(Wrocław)